

Міжнародний театральний інститут ІТІ

Всесвітня організація виконавських мистецтв

Послання до Всесвітнього дня театру 2024 року - 27 березня

Автор Послання: Йон ФОСС, Норвегія

Норвезький письменник, драматург

Українська мова (переклад)

Послання до Всесвітнього дня театру 2024 від Йона ФОССА

Мистецтво - це мир

Кожна людина є унікальною і водночас схожою на всіх інших. Наш видимий, зовнішній вигляд відрізняється від інших, це, звичайно, добре, але всередині кожного з нас є щось таке, що належить тільки цій людині, тільки цій людині, тільки цій людині. Ми можемо назвати це її духом або душею. Або ж ми можемо вирішити взагалі не позначати це словами, просто залишити це так як є.

Але хоча ми всі не схожі один на одного, ми також схожі. Люди з усіх куточків світу фундаментально схожі, незалежно від того, якою мовою ми розмовляємо, який у нас колір шкіри, яке у нас волосся.

Це може бути чимось на кшталт парадоксу: ми абсолютно схожі і водночас абсолютно несхожі. Можливо, людина за своєю суттю є парадоксальною, у нашому поєднанні душі і тіла - ми охоплюємо як найбільш приземлене, відчутне існування, так і те, що виходить за ці матеріальні, земні межі.

Мистецтво, хороше мистецтво, у дивовижний спосіб поєднує унікальне з універсальним. Воно дозволяє нам зрозуміти, що відмінне - можна сказати, чуже - є універсальним. Таким чином, мистецтво долає кордони між мовами, географічними регіонами, країнами. Воно об'єднує не лише індивідуальні якості кожної людини, але й, в іншому сенсі, індивідуальні особливості кожної групи людей, наприклад, кожної нації.

Мистецтво робить це не нівелюючи відмінності і не роблячи все однаковим, а, навпаки, показуючи нам те, що відрізняється від нас, що є чужим або іноземним. Усяке хороше мистецтво містить саме це: щось чуже, щось, що ми не можемо повністю зрозуміти, але в той же час, в певному сенсі, розуміємо. Воно містить у собі, так би мовити, таємницю. Щось, що зачаровує нас і таким чином виштовхує за межі наших можливостей, створюючи тим самим трансцендентність, яку будь-яке мистецтво повинно нести в собі і до якої повинно вести нас.

Я не знаю кращого способу об'єднати протилежності. Це абсолютно протилежний підхід до насильницьких конфліктів, які ми так часто бачимо у світі, і які потурають руйнівній спокусі знищити все чуже, все унікальне і відмінне, часто використовуючи найнелюдськіші винаходи, які технологія надала нам у розпорядження. У світі існує тероризм. Існує війна. Адаже люди мають і тваринний бік, керований інстинктом сприймати іншого, чужого, як загрозу власному існуванню, а не як захоплюючу таємницю.

Так зникає унікальність - відмінності, які ми всі можемо бачити, - залишаючи по собі колективну однаковість, де будь-яка інакшість є загрозою, яку потрібно викоринити. Те, що зовні сприймається як відмінність, наприклад, у релігії чи політичній ідеології, стає чимось, що потрібно перемогти і знищити.

Війна - це битва проти того, що лежить глибоко всередині кожного з нас: чогось унікального. І це також битва проти мистецтва, проти того, що лежить глибоко всередині всього мистецтва.

Я говорив тут про мистецтво загалом, а не про театр чи драматургію зокрема, але це тому, що, як я вже казав, все хороше мистецтво, в глибині душі, обертається навколо одного й того ж: взяти абсолютно унікальне, абсолютно специфічне, і зробити його універсальним. Поєднати особливе з універсальним через художнє вираження: не усунути його специфіку, а підкреслити цю специфіку, дозволити чужому і незнайомому засяяти яскравіше.

Перекладено: Наталія Сиваненко, українська театральна режисерка (Nataliia Syvanenko, ukrainian theatre director)